

It is possible to highlight some of the main directions of the educational work of Pavlyuska School in relation to the implementation of the tasks of physical education and health promotion for students: promotion of physiological and hygienic knowledge among parents; creation of a healthy natural microclimate of the school estate; Teachers of the future schoolchildren begin to familiarize with their health by studying. And on the basis of this, each child is assigned an individual mode of work and rest.

Health saving ideas proposed by prominent scientist and teacher V.O. Sukhomlinsky reinterpreted in the modern context and can be applied in the process of training and self-improvement of the future teacher of the 1-st degree school, on the question of implementing a qualitatively new role of a specialist in education, who has developed creative abilities and high professional competence. A future specialist in the initial education have to put forward a number of tasks concerning the introduction of ideas for the formation of a healthy lifestyle in the educational process of the 1-st degree school. Also highlighted the main healthprotective ideas of the outstanding teacher, which can be used in the process of training future specialists of the initial level of education.

Key words: health culture, healthy lifestyle, health saving ideas.

УДК 316.61-053

Марина РОГАЧКО

секретар спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса, Україна
e-mail: svrada5@gmail.com

ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ: ВІД ТВОРЧОГО ВИХОВАТЕЛЯ – ДО ТВОРЧОГО ВИХОВАНЦЯ

У статті подано аналіз поняття «творчість»; проаналізовано погляди Василя Сухомлинського на розвиток творчості дітей від дошкільного віку до випускного класу. Висвітлено основні засоби розвитку творчості. Розкрито принципи організації творчої діяльності дітей та творчого розвитку особистості, які реалізовано у педагогічній системі Павлівської школи під керівництвом Василя Олександровича Сухомлинського, які можуть бути реалізовані і в сучасних закладах освіти «від дошкільних до вищої школи». У статті виокремлено вимоги, які учений ставив до творчої особистості педагога.

Ключові слова: діти, Василь Сухомлинський, педагог, творчість.

Проблема творчості була предметом дослідження різних наукових напрямів: філософів (Г. Батіщев, М. Бердяєв, В. Гузенко, Б. Кедров, О. Кленіков, В. Кремень, І. Зязюн, Б. Новіков та ін.); психологів (Л. Виготський, І. Бех, О. Брушлінський, В. Дружинін, О. Матюшкін, В. Моляко, Я. Понамарьов, В. Романець, Б. Теплов, В. Ямницький та ін.); педагогів (С. Белікова, А. Богуш, Є. Бондаревська, Т. Іванова, В. Рибалко та ін.).

Учені неодностайні щодо визначення поняття «творчість». З'ясуємо насамперед сутність означеного феномена. Звернімося до словникових джерел, які тлумачать «творчість» як: діяльність людини, спрямована на створення духовних і матеріальних цінностей; [5, 136]; високосвідома діяльність людини, спрямована на створення продуктів матеріальної і духовної культури, що має суспільно-історичну цінність [5, 137]; має психологічний аспект і передбачає наявність в особистості здібностей, мотивів, знань та вмінь, завдяки яким створюється продукт, що характеризується новизною та оригінальністю [3, 219].

Вчені розглядають творчість як: процес, завдяки якому здійснюється сходження людини до вищих ступенів духовності, моральності й свободи, розвитку особистості й культури [1, 332]; нахненну працю, що вимагає зосередження фізичних і духовних сил людини [12, 11]; «боротьбу з усім хворобливим, просвітлення і душевне очищення, катарсис» [12, 13]. Більшість учених поділяють думку, що в основі творчості лежить системна організація психічних властивостей, яка розвивається впродовж усього життя і визначає можливість досягнення людиною максимально високих результатів у певному виді діяльності.

Учені акцентують здебільшого на поняттях «творча діяльність» та «творча особистість». Творчу діяльність визначають як діяльність, у якій творчість як домінуючий компонент входить до структури її цілі, або способів. Діяльність людей можна умовно поділити на творчу та нетворчу, яку можна розрізнити за такими ознаками: 1) за результатом: творчість характеризується утворенням нової, раніше невідомої якості, тоді як «нетворчість» видає відомий, стандартний,

серійний екземпляр (продукт); 2) за способом реалізації: творчість неповторна у своєму просуванні до результату (неповторність виступає або як створення принципово нового способу, або як неповторна комбінація вже відомих прийомів реалізації, або як відома комбінація невідомих прийомів); у свою чергу, «нетворчість» характеризується шаблонністю прийомів досягнення результату; 3) за значенням: творча діяльність виступає як безпосередній двигун прогресу, що визначає якісно різні його ступені, нетворчість є лише засобом кількісного накопичення умов для творчості [12].

У процесі творчої діяльності формується творча особистість як кінцева мета будь-якого освітньо-виховного процесу. Творча особистість, за А. Астаховим, це – особистість, якій притаманні творча спрямованість, творчі задатки і діяльність, в якій шляхом застосування оригінальних способів, об'єктивно чи суб'єктивно створюється нові матеріали або (та) духовні цінності, що відрізняються особистою або (та) соціальною значимістю та прогресивністю [2, с. 67]. Для творчої особистості характерна стійка, високого рівня спрямованість на творчість, мотиваційно-творча активність, яка проявляється в органічній єдності з високим рівнем творчих здібностей, які, у свою чергу, дозволяють їй досягти прогресивних, соціально або особистісно значимих творчих результатів в одному або кількох видах діяльності. Найчастіше творча особистість досягає значного успіху в одному виді діяльності, наприклад, у музиці, спорті, математиці тощо.

Не зважаючи на кількість теорій, науковці однак у думці, що творчість є особливим процесом, у якому особистість продукує нові знання, рішення, досвід і яка завжди пов'язана зі створенням чогось оригінального, неповторного, індивідуального. Акт творчості, на відміну від дій, заснованих на використанні вже відомих прийомів і правил, завжди означає пошук самостійного шляху досягнення бажаної мети.

Зазначимо, що проблема творчості виступила одним із центральних напрямів педагогічної діяльності В. Сухомлинського – видатного українського педагога, формулою якої може виступити таке: від творчого педагога (вихователя) до творчої особистості дитини (вихованця).

Творчість дітей, за В. Сухомлинським, це «глибоко своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження і самоствердження, в якому яскраво виявляється індивідуальна самобутність кожної дитини, яку неможливо охопити якимись правилами, єдиними і обов'язковими для всіх» [11, 54].

Життєвим кредом Василя Сухомлинського було постійне духовне спілкування учителя і дитини: живе безпосереднє, повсякденне спілкування з дітьми, за його словами, джерело думок, педагогічних відкриттів, радостей, смутку, розчарувань, без яких немислима творчість педагога.

Найважливішою умовою творчого розвитку особистості, за В. Сухомлинським, є особистий приклад педагога, вихователя. Дитину приваблює той вихователь, у якому вона бачить «прекрасного майстра». Творчій особистості вихователя, за В. Сухомлинським, притаманна така якість, як, педагогічна справедливість – своєрідне вимірювання об'єктивності вчителя, рівня його моральних якостей. Педагог писав, «Справедливість – це підґрунтя довіри дітей до вихователя ... щоб стати справедливим, потрібно знати духовний світ кожної людини» [8, 89].

Професійно необхідними якостями вчителя є витримка і самоопанування. Професіонал завжди, навіть при найнесподіваніших обставинах (а їх буває чимало), зобов'язаний зберегти за собою провідне становище в освітньо-виховному процесі. Ніяких зривів, розгубленості і безпорадності вихователя учні не повинні відчувати.

Чималу роль у розвитку творчості дітей відіграє правильно обраний педагогічний стиль, уміння педагога спілкуватися з дітьми допомагає вихованцям розкрити свої таланти, проявити творчі здібності, і навпаки авторитарний стиль, яким зловживають учителі, їх «влада над дітьми – одне з найважчих випробувань педагога, один із показників педагогічної культури...» [8, 134].

Основною якістю педагога у роботі з дітьми виступає педагогічний такт. Учитель, як ніхто інший повинен управляти своїми почуттями, темпераментом, бути прикладом для дітей – адже різним проявом своїх емоцій, ставленням до людей він передає дітям справжню науку високоморальної поведінки. Нетактовність, образливе ставлення до дітей завдає глибокі душевні травми, шкодить всій справі навчання і виховання. У такому випадку вести мову про розвиток творчих здібностей вихованців не доводиться.

Організуючи творчу діяльність учнів, В. Сухомлинський насамперед передбачав конкретний результат цієї діяльності, під якою розумів «створення духовних і матеріальних цінностей високої суспільної значимості» [9, 278]. Залучення учнів до творчої діяльності вчений уважав «вершиною їхнього духовного життя, показником найвищого ступеня розвитку інтелекту, почуттів, волі людини» [9, 279].

Вдумливо організований освітньо-виховний процес повинен сприяти розвитку розумових, а

головне творчих здібностей дітей. Саме тому педагог радив педагогам створювали всі необхідні умови для опанування дітьми необхідних знань, які б стимулювали в них розвиток творчих здібностей, емоційне пробудження розуму, активність думки. Творчість Василь Олександрович називав «суттю життя у світі знань і краси», а творчу діяльність дитини розглядав як стимул розвитку пізнання. «Творчість, – за його словами, – є шаблянкою самостійного мислення, на якій дитина пізнає радість власної думки, переживає моральну гідність творця» [8, 434].

Освітньо-виховний процес у закладі освіти, за словами В. Сухомлинського, має бути спрямований на розвиток кожної дитини, на переживання стану творчого піднесення, радісного хвилювання. У цьому зв'язку він пропонував приділяти особливу увагу розвитку психічних процесів – пам'яті, мисленню, увазі, уяви. Вчений був переконаний, що саме рівень їх досконалості є фундаментом для розвитку творчих здібностей дитини. Творчість – це формування спостережливості, допитливості: «гармонія знань і вмінь, зміцнення пам'яті, розвиток творчих здібностей – усе це залежить від того, що відбувається зі знаннями: складаються вони в голові як мертвий багаж чи живуть, перебувають у постійному русі, тобто творчо застосовуються» [9, 100].

За В. Сухомлинським, переступивши поріг закладу освіти, дитина повинна потрапляти в атмосферу творчої праці, тому вчитель повинен вводити дітей у цей новий для них світ шляхом участі в різноманітних гуртках, допомогти дитині знайти серед життєвих доріг ту, яка відкриє їй «золоту жилку», принесе радість творчості на благо суспільства й допоможе розкритися всім здібностям [8].

У розвитку творчості В. Сухомлинський дотримувався принципу індивідуального підходу до учнів. Вчений уважав, щоб залучити учнів до різного виду творчих робіт чи видів діяльності «від кожного за здібностями», насамперед треба розкрити «індивідуальні обдарування, задатки, талант, нахили людини, пробудити і виховати його пристрасне покликання до конкретного виду або галузі трудової діяльності» [9, 88].

Для реалізації означеного принципу В. Сухомлинський рекомендував створювати в освітньому закладі «творчу атмосферу», «творчі майстерні», залучати всіх учнів від першого до випускного класу до творчої праці.

Педагог був переконаний, що зародження і прояви творчості започатковуються там, де «думка, розум знаходять свій вияв у тонких копітких операціях, що виконуються руками, операціями, які потребують насамперед уміння, в яких фі-

зичні зусилля підпорядковуються кмітливості, винахідливості, розрахунку» [9, 89].

Творча діяльність у Павлівській школі була засобом трудового і морального виховання учнів, «умовою ствердження моральної гідності», подолання труднощів у навчанні, стимулом для розвитку задатків, нахилів, здібностей учнів, виховання любові до праці. За словами вченого, творчість є найважливішим джерелом любові до праці, «поєднанням зусиль розуму і рук» [7, 281].

Шлях до успіху, як стверджував В. Сухомлинський, і відбувається через тривалі пошуки. Вчений наголошував, що від «характеру праці й суспільного життя залежить розвиток вроджених задатків як передумов індивідуальних нахилів особистості, розвитку її здібностей, талантів» [7, 233].

Для учнів Павлівської школи було створено всі умови для розвитку їхньої творчості: самодіяльні творчі та ігрові об'єднання, до яких залучались як учні молодших класів, так і старших у якості керівників творчих об'єднань молодших. Для дітей було організовано технічні гуртки, конструювання, моделювання, радіотехніки, електроніки, біохімії, ґрунтознавства, творча праця в кабінетах живої природи, в теплицях, у плодовому саду, на навчальній ділянці, на пасіці, в робочих кімнатах технічної творчості; дитячих електростанціях, у лабораторіях; гуртках технічного конструювання і моделювання, у праці учнів з мікроскопами та звичайними інструментами (зубило, молоток, коліщата, пилка тощо).

Творчість є потребою людини, саме вона дає насолоду й радість життя. Серед напрямів удосконалення роботи з підготовки дітей до творчої діяльності варто назвати такі, як забезпечення активності й закріплення творчої самостійності, актуалізація потреби у творчості. Заклад освіти повинен розпізнати, виявити, розкрити й виростити індивідуальний талант, створити умови для розвитку творчих можливостей дітей. До провідних засобів формування таланту В. Сухомлинський відносив розвиток природних творчих індивідуальних здібностей та поетичної творчості в різноманітних гуртках.

Осередком творчого натхнення педагог уважав природу. Краса природи – джерело поетичної творчості дітей. На думку В. Сухомлинського, поетичне натхнення започатковується з бачення краси природи, що пробуджує почуття і думку дітей. Це сприяє тому, що діти починають складати казки, вірші, оповідання.

Природа є основним засобом існування людини, вона й людство невіддільні одне від одного, немає сумніву в тому, що виховання любові до природи треба починати з дошкільного віку. Саме тому вчений радив привчати дітей до емоційно

вдумливого спостереження у природі та прищеплювати турботливе ставлення до живого і прекрасного вже з дошкільного віку. Василь Сухомлинський стверджував, що «вихователь – мудрий і рішучий «садівник», а дитина – «деревце», природа – колиска думки», саме тому педагог наголошував на тому, щоб якомога частіше проводити заняття на лоні природи.

Найважливішим засобом і водночас першоджерелом творчості, як самовираження і самоствердження особистості педагог називає слово, яке розглядає як «будівельний матеріал словесної творчості» (поетичної, мовленнєвотворчої, словесної тощо) [11].

Першим проявом творчості дитини є казки, в яких дитина пізнає себе, переживає відчуття гордості від того, що вона щось створює. «Дитяча казка, створена посеред природи, є цілим духовним світом, який визначає спрямованість думки, відчуттів та переживань дитини» [9]5.

За роки своєї педагогічної діяльності В. Сухомлинський переконався, що в дитячому віці створення казок є одним із засобів розвитку творчості. «Під впливом почуттів, що пробуджуються казковими образами, – зазначав Василь Олександрович, дитина вчиться мислити словами. Без казки – живої, яскравої, що оволоділа свідомістю і почуттями дитини, – неможливо уявити дитячого мислення і дитячої мови як певного ступеня людського мислення і мови» [11, 176–177].

Спочатку дитина прослуховує казки, прислуховується до нової інтонації у рідному голосі, впізнає знайомі слова, що складуються в захоплюючу історію. Цікавість, яка зародилася в дитини, переростає в дещо більше, в необхідність. Необхідність заново пережити позитивні відчуття, від спілкування з рідною людиною, від хвилювання за долю героїв, очікування торжества справедливості.

Педагог радив від прослуховування казки переходити до створення казки. Вчений наголошував на тому, що «дуже важливо, щоб діти не лише слухали казку, а й самі її творили. Через казку, через неповторну дитячу творчість – пряма дорога до серця дитини» [11]. Створення казок розвиває не тільки фантазію, а й мову, мислення, уяву дитини, допомагає у творчій формі закріпити наявні у дитини знання, готує до успішного шкільного навчання, згуртовує сім'ю і надає велику кількість позитивних емоцій, формує у дитини почуття своєї успішності. Дитина безпосередньо вірить вихователю Уже та обставина, що так розмовляє (думає, діє) педагог, для дитини є доказом істини і прикладом для наслідування [8, 342].

Значну увагу учений радив приділяти розвитку художньої та естетичної творчості дітей. «У ко-

жної дитини, – писав Василь Олександрович, – дрімають задатки якихось здібностей ...щоб їх запалити, потрібна іскра. Такою іскрою є натхнення, захоплення майстерністю старшого товариша або ровесника» [8, 343]. Діти, схильні до малювання, розвивали свої здібності в гуртку живопису, музичні – в хорових гуртках. Саме тому педагог наголошував на створенні при закладах освіти дитячих гуртків малювання, музичні, танцювальні гуртки.

Творчість починається там, де малюючи ліс, гори, степ, дитина виражає свої почуття. Така творчість збагачує духовне життя. Саме тому учні Павлівської школи під час екскурсій та туристичних походів брали альбоми та олівці. В ті хвилини, коли краса природи переживається особливо яскраво, діти малювали. Окремі уроки малювання було присвячено малюванню на теми, обрані учнями: діти малювали те, що залишило в їхніх душах глибоке враження. Також у Павлівській школі практикувалося малювання на лоні природи за спостереженнями (всі діти малюють те, що бачать перед собою), створення «альбомів юних художників», створення групових та індивідуальних альбомів «Наше рідне слово».

Необхідною умовою виникнення дитячої творчості, його джерелом є також музична творчість. Слухаючи народну музику, а також «музику природи» (шелест діброви, шепотіння стиглих колосків пшениці, бджолину арфу, дзижчання джмеля, пісню жайворонка, музику весняного лісу, блакитного неба, лугів і степів тощо), у дітей пробуджувалася уява, народжувалися яскраві картини, фантастичні образи. Так, перебуваючи під впливом народної музики, «діти малювали у своїй уяві лісові хащі, добрих і злих істот. Наймовчазніші висловлювалися в малюнках; дитячі руки тяглися до олівця й альбому, їм хотілося відбити на папері казкові образи» [11, 138].

Таким чином, за результатами аналізу педагогічної спадщини вченого виділимо принципи організації творчої діяльності дітей та творчого розвитку особистості, які реалізовані, на наш погляд, у педагогічній системі Павлівської школи під керівництвом Василя Олександровича Сухомлинського, та які можуть бути реалізовані в сучасних закладах освіти «від дошкільних до вищої школи. А саме:

- принцип індивідуального підходу: залучення дітей до певного виду творчої діяльності залежно від їхніх задатків і здібностей;
- принцип взаємозв'язку навчання (освітньо-виховного процесу), виховання з активною творчою діяльністю дітей у різних сферах життєдіяльності як у межах освітнього закладу, так і за його межами;
- виховання без покарання, вдумливий учитель уважав, що покарання не потрібні,

- якщо дитину виховують у доброті та розумінні;
- принцип доступності й посильності творчих завдань відповідно до вікових особливостей дітей;
- принцип домінування керівної ролі педагога (вихователя) в процесі активної творчої діяльності дітей;
- принцип створення відповідних стимулювальних умов для розвитку творчих здібностей і результативної творчої діяльності дітей;
- принцип позитивної мотивації і забезпечення сприятливого емоційного клімату в процесі колективної творчої діяльності дітей;
- віра у творчі можливості кожної дитини щодо досягнення кінцевого творчого продукту в процесі творчої діяльності;
- принцип продуктивної творчої діяльності дітей;
- принцип активного творчого перетворення дітьми природного, предметного і соціального довкілля;

- принцип дуального навчання в освітньому процесі освітнього закладу та активна творча діяльність дітей (учнів) у різних виробничих сферах.

Таким чином, творчість як аспект педагогіки В. Сухомлинського перевірена часом і сьогодні затребувана практикою. Тому, щоб дитина змогла стати активним співучасником в різноманітних видах творчої діяльності, необхідна спеціальна підтримка дитини, психолого-педагогічний супровід, цілеспрямоване педагогічне керівництво її діяльністю з боку дорослих, створення педагогічних умов розвитку дитячої творчості. Від творчого вихователя – до творчого вихованця – продуктивний, ефективний шлях розвитку творчих здібностей, що згодом стануть основою світосприйняття та світопізнання. Саме тому важливого значення набуває професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти до розвитку творчості дітей, що вимагає підвищення творчої компетентності і рівня педагогічної майстерності майбутніх фахівців, починаючи з дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К. А. Типология личности и гуманистический подход / К. А. Абульханова-Славская. – *Гуманистические проблемы психологической теории*. Москва, 1995. С. 41–45.
2. Астахов А. П. Новейший психолого-педагогический словарь / А. П. Астахов. – Минск: Современная школа, 2010. – 928 с.
3. Большой психологический словарь / Под ред. Б. Г. Мещерякова, В. П. Зинченко. – СПб.: Прайм-Еврознак; М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2004. – 666 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – Вид. друге. – Волинські береги, 2011.
5. Краткий психологический словарь / [сост. Л. А. Карпенко; под. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского]. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 512 с.
6. Педагогічний словник / За ред. М. Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001.
7. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра / В. О. Сухомлинський. – Вибр. Тв. у 5-ти т. – т. 1. – К.: Рад. шк., 1979.
8. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа: Естетичне сприйняття та естетична творчість / В. О. Сухомлинський. – Вибр. Тв. у 5-ти т. – т. 4. – К.: Рад. шк., 1980.
9. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості / В. О. Сухомлинський. – Вибр. Тв. у 5-ти т. – т. 1. – К.: Рад. шк., 1979.
10. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / Ставлення до краси в природі і суспільстві / В. О. Сухомлинський. – Вибр. Тв. у 5-ти т. – т. 2. – К.: Рад. шк., 1980.
11. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину / Ставлення до краси в природі і суспільстві / В. О. Сухомлинський. – Вибр. Тв. у 5-ти т. – т. 3. – К.: Рад. шк., 1980.
12. Харкавців І. Р. Розвиток педагогічної творчості вчителя у процесі професійної самореалізації: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2010. 22 с.

References

1. Abulkhanova-Slavskaja K. A. Tipologija ličnosti i humanistyčeskij podkhod / K. A. Abulkhanova-Slavskaja. – *Humanistyčeskije problemy psichologičeskoj teorii*. Moskva, 1995. S. 41–45.
2. Astakhov A. P. Novejšij psichologo-pedahohičeskij slovar / A. P. Astakhov. – Mynsk: Sovremennaja shkola, 2010. – 928 s.
3. Bolshoi psichologičeskij slovar / Pod red. B. H. Meshcheriakova, V. P. Zynchenko. – SPb.: Praim-Evroznak; M.: OLMA-PRESS, 2004. – 666 s.
4. Honcharenko S. U. Ukrainykyj pedahohičnyj entsyklopedyčnyj slovnyk / S. U. Honcharenko. – Vyd. druhe. – Volynski oberehy, 2011.
5. Kratkyj psichologičeskij slovar / [sost. L. A. Karpenko; pod. red. A. V. Petrovskoho, M. H. Yaroshevskoho]. – Rostov-na-Donu: Fenyks, 1998. – 512 s.
6. Pedahohičnyj slovnyk / Za red. M. D. Yarmachenka. – K.: Pedahohična dumka, 2001.
7. Sukhomlynskyj V. O. Dukhovnyj svit shkoliara / V. O. Sukhomlynskyj. – Vybr. Tv. u 5-ty t. – t. 1. – K.: Rad. shk., 1979.
8. Sukhomlynskyj V. O. Pavlyska serednia shkola: Estetyčne spryiniattia ta estetyčna tvorčist / V. O. Sukhomlynskyj. – Vybr. tv. u 5-ty t. – t. 4. – K.: Rad. shk., 1980.

9. Sukhomlynskyi V. O. Problemy vykhovannia vsebichno rozvynenoj osobystosti / V. O. Sukhomlynskyi. – Vybr. tv. u 5-ty t. – t. 1. –K.: Rad. shk., 1979.
10. Sukhomlynskyi V. O. Yak vykhovaty spravzhniu liudynu / Stavlennia do krasny v pryrodі i suspilstvi / V. O. Sukhomlynskyi. – Vybr. tv. u 5-ty t. – t. 2. –K.: Rad. shk., 1980.
11. Sukhomlynskyi V. O. Yak vykhovaty spravzhniu liudynu / Stavlennia do krasny v pryrodі i suspilstvi / V. O. Sukhomlynskyi. – Vybr. tv. u 5-ty t. – t. 3. –K.: Rad. shk., 1980.
12. Kharkavtsiv I. R. Rozvytok pedahohichnoji tvorchosti vchytelia u protsesi profesiinoji samorealizatsii: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Kyiv, 2010. 22 s.

Марина Рогачко. Василий Сухомлинский: от творческого воспитателя – к творческому воспитателю

В статье подан анализ понятия «творчество»; проанализировано взгляды Василия Сухомлинского на развитие творчества детей от дошкольного возраста до выпускного класса. Освещены основные средства развития творчества. Раскрыты принципы организации творческой деятельности детей и творческого развития личности, которые реализованы в педагогической системе Павлышеской школы под руководством Василия Александровича Сухомлинского, которые могут быть реализованы и в современных учебных заведениях «от дошкольных до высшей школы». В статье выделены требования, которые учёный выдвигал к личности педагога.

Ключевые слова: дети, Василий Сухомлинский, педагог, творчество.

Maryna Rogachko. Vasyl Sukhomlynskyi: from a creative educator to a creative boarder

The article analyzes the concept of "creativity", which is considered as: the process through which are made the ascent of man to the perfection of spirituality, morality and freedom, the development of personality and culture; inspiring work that requires the concentration of physical and spiritual strength of man; "Struggle with all painful, clarification and spiritual cleanup, katharsis". Most scholars share the view that the basis of creativity is the systematic organization of psychological attribute, which develops throughout life and determines the possibility of human to achieve the highest possible results in a particular activity.

The message of Vasyl Sukhomlynskyi on the development of creativity of children from junior school to graduation class are analyzed. The main means of development of creativity are highlighted. Principles of the organization of creative activity of children and creative development of the personality, which are realized in the pedagogical system of the Pavlyska school under the direction of Vasyl Oleksandrovykh Sukhomlynskyi, which can be used in modern educational institutions "from preschool to high school" are clued.

The article highlights the requirements which the scholar has put in the creative personality of the teacher. Conditions of creative development of children are described: amateur creative and game associations, to which was attracted both younger students and elders as leaders of creative associations of the younger ones. The technical study groups of design, simulation, radio engineering, electronics, biochemistry, soil science, students' work with microscopes and usual tools (chisel, hammer, wheel, saw, etc.) were organized.

Key words: children, Vasyl Sukhomlynskyi, pedagogue, creativity.